

Styrdokument

Dokumentets namn:

Plan på huvudmannanivå för skolbiblioteken i Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Typ av dokument:

Plan

Beslutad av:

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Framtagen av:

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen

Ansvarig chef:

Anneli Schwartz

Ansvarig för uppföljning/revidering:

Utbildningschef för gymnasiet

Diarienummer:

GYVF-2025-1878

GYVF-2026-1817

Version:

2

Datum för beslut:

2026-05-29

Organisation/område:

Gymnasieskola

Följs upp:

2028-01-30

Plan för Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens skolbibliotek 2025-2027

1. Inledning

Den 1 juli 2025 träder förändringar i skollagen¹ och bibliotekslagen² i kraft, vilket ställer krav på att alla skolor ska ha skolbibliotek i nära anslutning till den egna verksamheten, bemannade av utbildade bibliotekarier. Lagförändringen berör också skolbibliotekets roll i undervisningen och delaktighet i kvalitetsarbetet. Varje huvudman ska även genom en biblioteksplan precisera hur ändamålet med skolbiblioteksverksamheten ska uppnås.

Enligt läroplan för gymnasieskolan³ ska rektorn säkerställa att skolbiblioteket stärks och används i undervisningen för att förbättra elevernas språkliga och digitala kompetens. Forskning⁴ visar att skolbiblioteket spelar en viktig

¹ Skollag 2010:801

² Bibliotekslag 2013:801

³ Läroplan för gymnasieskolan 2011 (LGY11)

⁴ Skolbibliotekets roll för elevers lärande: en forsknings- och kunskapsöversikt år 2010-2015 (2017), Cecilia Gärden.

pedagogisk roll genom att stödja elevernas lärande i samarbete med lärare. Detta samarbete gynnar även elevernas läsutveckling och källkritiska förmåga. Läraren har huvudansvaret för undervisningen, medan skolbibliotekarien fungerar som samarbetspartner och stöd, exempelvis genom att driva läsprojekt och övningar i informationssökning och källkritik.

I Malmö stad finns det en stadsövergripande biblioteksplan 2022-2027 som syftar till att utveckla såväl folkbibliotek som skolbibliotek⁵. Huvudområden i Malmö stads biblioteksplan ⁶ är:

- Likvärdighet och jämlikhet
- Behov och rättigheter
- Malmö växer och samverkan

Huvudmannaplanen för skolbibliotek tar avstamp i biblioteksplanen för Malmö stad och målbild för skolbibliotek. Eftersom vuxenutbildningen inte omfattas av lagkrav på bibliotek och bibliotekarie gäller huvudmannaplanen i tillämpliga fall.

2. Syfte och mål

Syftet med huvudmannaplanen är att säkerställa att lagstadgade krav för skolbibliotek enligt skollagen 7 och bibliotekslagen ⁸ följs och att målen i Malmö stads biblioteksplan uppnås.

Lagkrav i skollagen⁶ och bibliotekslagen⁷:

- På varje skolenhet finns skolbibliotek bemannade med skolbibliotekarier med föreskriven utbildning
- Skolbiblioteket organiseras så att det integreras i skolans pedagogiska arbete för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens
- Bibliotekspersonal och lärare samarbetar effektivt
- Skolbibliotekets verksamhet är en del i skolans systematiska kvalitetsarbete

⁵ Biblioteksplan 2022–2027. Folkbibliotek och skolbibliotek i Malmö

⁶ Biblioteksplan 2022–2027. Folkbibliotek och skolbibliotek i Malmö

⁷ Skollag 2010:800

⁸ Bibliotekslag 2013:801

- Det finns skolbiblioteksplaner för skolbiblioteken som implementeras och följs upp årligen av rektor
- Arbetet med de prioriterade grupperna (personer med funktionsnedsättning, nationella minoriteter och personer med annat modersmål än svenska) beskrivs i skolbibliotekens planer.

I Malmö stads biblioteksplan⁵ beskrivs skolbibliotekens funktion och roll i skolan i tre nivåer: ”I direktkontakten mellan barn och unga och deras lärare stärks den språkliga förmågan och den digitala kompetensen. Genom skolbiblioteken stärks också arbetet med värdegrunden i läroplanen. I skolans demokratiska uppdrag har skolbiblioteket en viktig roll i att stötta och främja strukturer för att kunna delta i det demokratiska samhället.” Målen bygger på de nationella målen för skolbibliotek samt på kommunfullmäktiges prioriterade mål.

Mål och övergripande verksamhetsområden för skolbiblioteken i Malmö stads biblioteksplan⁹:

1. Likvärdighet och jämlikhet

- Bemanning av fackutbildade bibliotekarier på skolbiblioteken
- Framtaget processtöd för skolbiblioteksutveckling
- Ökad kunskap bland rektorerna om skolbibliotekets roll

Varje enhet har en skolbiblioteksplan som definierar arbetet med att stärka elevernas språkliga förmåga (främja läsning) och digital kompetens (MIK). Rektor ansvarar för att planen följs upp årligen inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

Indikatorer: Alla skolbibliotek är bemannade med fackutbildade bibliotekarier. Det finns skolbiblioteksplaner på alla enheter som definierar uppdraget och följs upp årligen inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet.

2. Behov och rättigheter

- Skolbiblioteksplaner på skolenheterna som innehåller en definition av arbetet med de prioriterade grupperna enligt bibliotekslagen (personer med funktionsnedsättning, de

⁹ Biblioteksplan 2022-2027. Folkbibliotek och skolbibliotek i Malmö

nationella minoriteter samt personer som har andra modersmål än svenska).

- Planer under rektors ansvar upprättas och utvärderas inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet

Indikatorer: Skolenheternas biblioteksplaner innehåller definitioner av arbetet med de prioriterade grupperna och följs upp årligen

3. Malmö växer och samverkan

- Skolbibliotek har en självklar plats när nya skolor planeras (fysiska rummet, bemanning, kompetens)

Indikatorer: Det finns skolbibliotek bemannade med personal med föreskriven utbildning i alla nämndens gymnasieskolor.

3. Lagar, styrdokument och riktlinjer

Skolbibliotekets verksamhet regleras huvudsakligen i bibliotekslagen¹⁰, skollagen¹¹, läroplaner för gymnasieskolan och vuxenutbildningen¹², Malmö stads biblioteksplan⁸ och manifest från IFLA/UNESCO¹³ (Se Bilaga 1).

4. Organisation för skolbibliotek

Inom förvaltningen finns skolbibliotekarier anställda inom:

- Gymnasieskola och anpassad gymnasieskola
- Kommunal vuxenutbildning, Komvux

Chefer för skolbibliotekarier är rektorer och biträdande rektorer.

5. Definition av skolbibliotek

En vedertagen definition av vad som avses med ”skolbibliotek” finns i statens offentliga utredningar¹⁴. Med ”skolbibliotek” avses ”en samlad, gemensam och ordnad verksamhet med ett allsidigt och målgruppsanpassat utbud av analoga och digitala medier som ställs till lärarnas och elevernas förfogande för att användas som en resurs i undervisningen”. Skolbiblioteket ska vara bemannat av fackutbildade bibliotekarier. Huvuduppgiften är att främja elevernas läsande

¹⁰ Bibliotekslag 2013:801

¹¹ Skollag 2010:800

¹² Läroplan för gymnasieskolan 2011, Läroplan för vuxenutbildningen (Lvux12)

¹³ IFLA:s/UNESCOS skolbiblioteksmanifest

¹⁴ Regeringens proposition Stärkta skolbibliotek 2023/24:164

och medie- och informationskunnighet, men är också en viktig resurs för att främja elevernas fritidsläsning.

6. Skolbiblioteket i det systematiska kvalitetsarbetet

Varje skola utarbetar årligen en plan för skolbiblioteket baserad på målen i Malmö stads biblioteksplan¹⁵, anpassad efter skolans specifika förutsättningar och behov. Planen inkluderar aktiviteter och utvärdering i linje med indikatorer i del 2.

7. Samverkan inom Malmö stad och externt

Skolbiblioteken på Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen samverkar internt inom förvaltningen och mellan förvaltningar i Malmö stad med grundskoleförvaltningen, kulturförvaltningen, Malmö stadsbibliotek och Pedagogisk Inspiration Malmö, men även externt med t ex universitets- och högskolebibliotek, Region Skåne och Nationellt centrum för språk- läs- och skrivutveckling (NCS). Samverkan syftar till att få tillgång till kompetensutveckling och kollegiala utbyten.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden påbörjar under 2026 ett samarbete med Malmö universitet (MAU) för att ta fram en fortbildningskurs om 7,5 högskolepoäng. Kursen planeras starta under läsåret 2026/27 för skolbibliotekarier inom gymnasieskolan, anpassad gymnasieskola, vuxenutbildning samt anpassad vuxenutbildning.

8. Roller respektive ansvar för skolbibliotek

Huvudman/GVF

- Fastställa förvaltningens övergripande mål för skolbiblioteken
- Utbeta en mall för skolbiblioteksplaner inför läsåret 26/27
- Nätverksträffar för skolbibliotekarier sammankallas av en samordnande biträdande rektor. Träffarna genomförs tre gånger per termin och syftar till erfarenhetsutbyte, gemensam utveckling och stärkt samverkan.
- Säkerställa att skolbibliotekarier finns på samtliga enheter
- Följa upp skolbiblioteksverksamhetens efterlevnad av skolbiblioteksplanen och skolans styrdokument inom ramen för det

¹⁵ *Biblioteksplan 2022-2027. Folkbibliotek och skolbibliotek i Malmö*

systematiska kvalitetsarbetet, för att säkerställa likvärdig tillgång till välfungerande skolbibliotek för alla elever.

- Samtliga skolor ska ha tillgång till ett gemensamt digitalt bibliotekssystem som är integrerat med relevanta pedagogiska plattformar
- Erbjuder kompetensutveckling och samarbeta med andra aktörer, såsom Region Skåne, kulturförvaltningen, universitets- och högskolebibliotek, Nationellt centrum för språk-, läs- och skrivutveckling (NCS).

Rector

- Säkerställa att skolbibliotekarien har nödvändig kompetens
- Ansvara för att en handlingsplan för skolbibliotekets verksamhet upprättas, implementeras och följs upp inom ramen för det systematiska kvalitetsarbetet
- Säkerställa att det finns rutiner och metoder för att planera, utveckla och utvärdera skolbibliotekets verksamhet så att den bidrar till att utveckla elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens
- Ansvara för att skolbibliotekets pedagogiska funktion är väl integrerad i skolan och att den styrs och följs upp i dialog med skolbibliotekspersonal och inom skolans systematiska kvalitetsarbete
- Stödja elever i behov av anpassningar eller särskilt stöd genom skolbiblioteket
- Tillgodose flerspråkiga elevers behov och uppmuntra till läsning på modersmålet, på de nationella minoritetsspråken och på lättläst svenska genom skolbiblioteket
- Säkerställa att skolbiblioteksmiljön är ändamålsenlig, tillgänglig, inkluderande, lugn och trygg samt erbjuder plats för studier och samtal

Skolbibliotekarie

- Utveckla och utvärdera verksamheten i samarbete med rektor, elever och pedagogisk personal, i enlighet med läroplanen och verksamheternas mål
- Anpassa bibliotekets utbud och aktiviteter efter skolform och skolans specifika inriktning eller program

- Stödja elever med särskilda behov genom att erbjuda talböcker, punktskriftsböcker och lättlästa medier
- Främja läsning på modersmålet och lyfta fram elevernas flerspråkighet samt de nationella minoritetsspråken
- Bidra med kunskap inom medie- och informationskunnighet, och vägleda elever i informationssökning, källkritik och källtillit
- Bidra med kunskap om vetenskapligt material och referenshantering
- Tillgängliggöra vetenskapligt material och förbereda eleverna för vidare studier

Bilaga 1: Styrdokumentet

Skollag 2010:800

35 § För utbildningen ska de lokaler och den utrustning finnas som behövs för att syftet med utbildningen ska kunna uppfyllas.

36 § Eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska ha tillgång till skolbibliotek. Lag (2022:1315).

Läroplan för gymnasieskolan LGY11

2.1 Kunskaper

Det är skolans ansvar att varje elev kan använda bibliotek och deras resurser.

2.6 Rektors ansvar

Som pedagogisk ledare för skolan och som chef för lärarna och övrig personal i skolan har rektorn ansvar för skolans resultat och har, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att

- alla elever får tillgång till och förutsättningar att använda skolbibliotek,
- utbildningen utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning, bl.a. skolbibliotek och digitala verktyg,

- skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen och för att stärka elevernas språkliga och digitala kompetens,

Läroplan (Lvux12) för vuxenutbildningen (SKOLFS 2012:101)

2.1 Kunskaper

Det är vuxenutbildningens ansvar att varje elev som har slutfört studier inom vuxenutbildningen i den utsträckning som framgår av elevens individuella studieplan

- kan använda bibliotek och deras resurser

2.4 Rektors ansvar

- utbildningen utformas så att alla elever ges handledning och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet samt andra lärverktyg för en tidsenlig utbildning för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, genom bland annat bibliotek och digitala verktyg,

Bibliotekslag 2013:801

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. Lag (2023:355).

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. Lag (2019:961).

Biblioteksplan 2022-2027, Folkbibliotek och skolbibliotek i Malmö stad

Målområden:

- Likvärdighet och jämlikhet
- Behov och rättigheter
- Malmö växer och samverkan